

Beslutsunderlag

Styrelsen 240920

Telefon: [031 64 74 80](tel:031647480)

Handläggare: Kristina Augustsson, Malin
Olsson

Mejladress: kristina.augustsson@gryaab.se

Uppdrag att juridiskt utreda frågan om alternativa delägarskap utifrån intresse från Bollebygd, Alingsås och Kungsbackas kommun

Förslag till beslut

I styrelsen för Gryaab AB:

Tf Vd ges i uppdrag att juridiskt utreda frågan om alternativa delägarskap eller andra möjliga sätt att kunna tillgodose intresset från Bollebygds, Alingsås och Kungsbackas kommun i enlighet med beslutsunderlaget.

Sammanfattning

Vid ägardialogen 2018 fick Gryaab i uppdrag att utreda vilka potentiella kommuner som skulle kunna komma att visa intresse för delägarskap i Gryaab. Utredningen visade att endast Lilla Edets kommun var intresserad av att bli delägare på kort sikt. Flera av de tillfrågade kommunerna var däremot intresserade av andra tjänster från Gryaab, som eventuellt inte behövde innebära att kommunerna blev delägare. Kommunerna lyfte huvudsakligen ett behov att få stöd med kompetens alternativt att outsourca driften av lokala reningsverk.

Gryaab fick efter ägardialogen 2020 i uppdrag att utreda bland annat hur en modell kan se ut för leverans av sådana tjänster. Gryaab tog med hjälp av en extern advokatbyrå fram en rapport som beskrev de juridiska förutsättningarna utifrån ett antal scenarier. Uppdraget återrapporterades till ägarrådet under hösten 2021. Mot

bakgrund av att det då inte fanns några kommuner som efterfrågade tjänster gick Gryaab inte vidare med rapporten och ägarrådet gav inte heller bolaget något uppdrag att utreda frågan vidare.

Under åren 2023-2024 har Bollebygd, Alingsås och Kungsbacka på olika sätt visat intresse för Gryaab. Bollebygd utreder för närvarande om kommunen ska fullfölja sina tidigare planer att ansluta sitt avloppsvatten till Gryaab. Alternativet är att ta hand om kommunens avloppsvatten i egen regi och Bollebygd har då uttryckt ett intresse av att köpa VA-relaterade tjänster från Gryaab.

Även Alingsås och Kungsbacka, som idag inte är delägare i Gryaab, är intresserade av att samarbeta med Gryaab. Alingsås är intresserade av att förlänga och utöka de befintliga avtal som ger kommunen rätt att avleda avloppsvatten från ett antal mindre orter i den södra delen av Alingsås. Kungsbacka kommun har efterfrågat att kunna lämna slam till Gryaab.

Gryaab ser därför ett behov av att återuppta frågan om alternativa delägarskap, åtgärder som måste vidtas med anledning av sådana delägarskap samt att utreda de specifika frågor som kommunernas intresse föranleder.

Bedömning ur ekonomisk, ekologisk och social dimension

Ärendet avser ett uppdrag att utreda de juridiska möjligheterna att möta det intresse som vissa kommuner visat Gryaab. Uppdraget om en juridisk utredning bedöms inte påverka ovanstående dimensioner i sig. Om de frågor som ska utredas till exempel alternativa delägarskap skulle aktualiseras kommer Gryaab bedöma dimensionerna mer ingående.

Utifrån den tidigare gjorda juridiska utredningen bedöms alternativa delägarskap vara en möjlig väg att gå för att kunna sälja tjänster till idag externa kommuner utan att de blir ”vanliga” delägare som avleder allt sitt avloppsvatten till Gryaab. Ett sådant förfarande kan skapa intäkter för Gryaab som kommer de befintliga delägarna tillgodo. Det kan också möjliggöra för kommuner att få tillgång till VA-kompetens som tidigare utredningar visat vara svår att få tag på för de mindre kommuner. Att närliggande kommuner får bättre förutsättningar att rena sitt avloppsvatten bedöms påverka råvattenperspektivet och därmed den ekologiska dimensionen positivt. Ett

införande av alternativa delägarskap kommer dock skapa administration för Gryaab och befintliga delägarkommuner. Gryaab vill därför undersöka vilka andra möjligheter det finns att tillgodose intresset från kommunerna.

Samverkan

Beslutet har behandlats på lokalt samverkansgruppsmöte den 11 september 2024.

Ärendet

Ärendet avser ett uppdrag till vd rörande att juridiskt utreda frågan om alternativa delägarskap eller andra möjliga sätt att kunna möta det intresse som Bollebygd, Alingsås och Kungsbacka visat Gryaab.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Vid ägardialogen 2018 fick Gryaab i uppdrag att utreda vilka potentiella kommuner som skulle kunna komma att visa intresse för delägarskap i Gryaab. Utredningen, som slutredovisades 2020, visade att endast Lilla Edets kommun var intresserad av att bli delägare på kort sikt. Tre kommuner visade eventuellt önskemål om delägarskap till år 2050 samt ytterligare en kommun till år 2070. Utredningen visade dock att flera av de tillfrågade kommunerna efterfrågade andra tjänster från Gryaab, som eventuellt inte behövde innebära att kommunerna blev delägare. Kommunerna lyfte huvudsakligen ett behov att få stöd med kompetens alternativt att outsourca driften av lokala reningsverk. Gryaab fick efter ägardialogen 2020 i uppdrag att utreda hur en modell kan se ut för leverans av sådana tjänster samt vilka konsekvenser som skulle uppstå för delägarna och verksamheten.

Gryaab tog med hjälp av en extern advokatbyrå fram en rapport som beskrev de juridiska förutsättningarna utifrån ett antal scenarier. Uppdraget återrapporterades till ägarrådet under hösten 2021. Mot bakgrund av att det då inte fanns några kommuner som efterfrågade tjänster gick Gryaab inte vidare med rapporten och ägarrådet gav inte heller bolaget något uppdrag att utreda frågan vidare.

Rapporten

Rapporten visade bland annat att om en kommun som inte är delägare i Gryaab ska köpa tjänster av Gryaab måste kommunen, som huvudregel, genomgå ett upphandlingsförfarande och därefter välja den anbudsgivare som erbjuder det mest fördelaktiga anbudet. Det skulle alltså inte finnas några garantier att Gryaab tilldelas kontraktet. Det finns också potentiella risker utifrån konkurrenslagstiftningen vilket gör att man skulle behöva göra en konkurrensrättslig analys i varje enskilt fall för att avgöra risken och om verksamheten är tillåten eller inte.

I rapporten utreddes vidare möjligheten att införa ett ”partiellt delägarskap” som i rapporten definierades av att en extern kommun tecknade färre aktier än vad kommunen skulle göra vid ett fullt delägarskap. Rapporten visade att som delägare finns inte kravet att inleda ett upphandlingsförfarande vid köp av tjänster. Rapporten visade inte heller några andra hinder utifrån de perspektiv som utreddes.

Rapporten angav vidare att om Gryaab skulle införa ett partiellt delägarskap skulle bolaget dock behöva ändra/förtydliga vissa skrivningar i sina styrande dokument. Aktieägaravtalet anger t.ex. att en kommun som är delägare i Gryaab ska avleda allt sitt avloppsvatten som går att avleda till bolagets anläggningar. Det är Gryaabs ägare som beslutar om en ny kommun ska bli delägare och om att ändra bolagets styrande dokument.

Nya förfrågningar

Under åren 2023-2024 har flera kommuner på olika sätt visat intresse för Gryaab på ett sätt som ger anledning att se över frågan om delägarskap och att sälja VA-relaterade tjänster på nytt. Bollebygds kommun är idag delägare i Gryaab medan de två andra kommunerna, Alingsås och Kungsbacka, inte är det

Bollebygd kommun

Bollebygds kommun utreder för närvarande möjligheten att ta hand om spillvatten i egen regi och har därmed kanske inte för avsikt att avleda sitt avloppsvatten till Ryaverket. Utredningens resultat kan medföra att Bollebygds kommun omprövar delägarskapet i Gryaab AB. Bollebygds kommun har, med anledning av utredningen uttryckt intresse av att köpa VA-relaterade tjänster från Gryaab för det fall Bollebygds kommun väljer att ta hand om avloppsvattnet i egen regi.

Alingsås kommun

Alingsås kommun avleder sedan 1970-talet avloppsvattnet från orterna Ingared och Hemsjö till Lerums kommun. Sedan Lerums kommun anslöt sig till Gryaab 2012, leds avloppsvattnet från Ingared och Hemsjö via Lerums kommun till Gryaab för rening. För detta finns det ett avtal mellan Alingsås och Lerum samt ett mellan Lerum och Gryaab. I dessa avtal regleras hur hög belastning som Alingsås får avleda till Lerum. Eftersom tillväxten i Ingared varit hög de senaste åren ligger Alingsås redan nära taket för vad avtalet tillåter. Om Alingsås kommun hade haft möjlighet att leda mer avloppsvatten via Lerum till Gryaab inom ramen för avtalet hade det varit

en bra lösning även för andra mindre orter i de södra delarna av Alingsås. Gryaab behöver utreda om det är juridiskt möjligt att genom ett alternativt delägarskap eller på annat sätt utvidga avtalen som tillåter att Lerum tar emot avloppsvatten från orter i Alingsås för avloppsvattenrening på Ryaverket. Gryaab behöver även, oavsett ovan, ta ställning till om befintliga avtal ska förlängas.

Kungsbacka kommun

Kungsbacka kommun har visat intresse för att lämna slam till Gryaab. Gryaabs nuvarande miljötillstånd medger inte att bolaget tar emot slammet eftersom Gryaab endast får behandla 25 000 ton extern organiskt material per år. Gryaab har ansökt om en gräns på 100 000 ton i sitt nya miljötillstånd och kommer då ha teoretisk möjlighet att ta emot slammet. Det behöver dock utredas juridiskt om Gryaab kan ta emot slam från en kommun som inte är delägare i Gryaab eller om bolaget behöver vidta några åtgärder innan det kan ske.

Bedömning av ärendets principiella beskaffenhet

Ett antal kommuner har visat intresse för Gryaab på ett sätt som ger skäl att utreda frågan om alternativa delägarskap eller andra sätt att kunna möta kommunernas intresse. Frågan om en kommun ska beviljas delägarskap i Gryaab eller att ändra bolagets styrande dokument för att möjliggöra alternativa delägarskap ligger på ägarna att besluta om. Föreliggande beslut avser dock inte ett sådant beslut och den föreslagna utredningen ska inte heller ta ställning till om det är lämpligt att en viss kommun blir delägare eller inte. Beslutet avser endast ett uppdrag att utreda vilka juridiska möjligheter Gryaab har i dessa frågor. Gryaab bedömer därför inte att ärendet är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Bolagets bedömning

Intresset från Bollebygd, Alingsås och Kungsbacka har på nytt initierat frågan om alternativa delägarskap i Gryaab. Bollebygds utredning kan fortfarande landa i att kommunen vill vara ”vanlig” delägare på det som sätt Gryaabs befintliga delägare är delägare där syftet är att avleda allt sitt kommunala avloppsvatten till Gryaabs anläggning. Om Bollebygd däremot endast vill köpa tjänster av Gryaab eller, som Alingsås, avleda mindre delar av sitt avloppsvatten till Ryaverket måste frågan utredas. Även frågan om Gryaab kan ta emot slam från en kommun som idag inte är delägare i Gryaab behöver ses över.

Gryaab ser därför ett behov av att återuppta frågan om alternativa delägarskap, åtgärder som måste vidtas vid alternativa delägarskap samt att utreda alternativa lösningar till de specifika frågor som kommunernas intresse föranleder. Det handlar i det här skedet inte om att utreda om det är lämpligt att en viss kommun blir delägare eller inte utan att, med avstamp i tidigare gjord utredning, utreda de juridiska förutsättningarna utifrån det intresse som kommunerna visat.

Gryaab föreslår därför att tf vd ges i uppdrag att juridiskt utreda frågan om alternativa delägarskap eller andra möjliga sätt att kunna tillgodose intresset från Bollebygds, Alingsås och Kungsbackas kommun i enlighet med beslutsunderlaget.